

LECTORAAT BURGERSCHAP & DIVERSITEIT

FACULTEIT SOCIAAL WERK EN EDUCATIE, DE HAAGSE HOGESCHOOL

Lector: Baukje Prins

Jaarverslag 1 januari 2016 – 1 november 2017

1. Inleiding

Dankzij toenemende immigratie en globalisering biedt de Nederlandse bevolking, evenals die van de ons omringende landen, steeds meer een afspiegeling van de etnische en religieuze diversiteit van de wereldbevolking als geheel. Zeker grote steden hebben een magnetische aantrekkingskracht op mensen op zoek naar een beter bestaan. Maar de vertrouwde term 'multicultureel' lijkt steeds minder geschikt om de hierdoor ontstane pluriformiteit te begrijpen. In plaats van een verzameling van culturele gemeenschappen die samen of naast elkaar leven, zien we dat individuen, geholpen door de nieuwe sociale media, gemakkelijker dan voorheen contacten leggen over de grenzen van hun 'eigen' gemeenschap heen. Die contacten variëren van vluchtige ontmoetingen tot duurzame liefdesrelaties, van zakelijke transacties tot politieke bondgenootschappen. Het effect is een vervaging van de oude, vertrouwde etnische, religieuze en linguïstische scheidslijnen en het ontstaan van nieuwe, hybride subculturen. De laatmoderne grootstedelijke omgeving, aldus de antropoloog Steven Vertovec, wordt gekenmerkt door 'superdiversiteit': door een dynamische uitwisseling en wisselwerking tussen individuen, die zich, zowel lijfelijk als virtueel, vaker en sneller verplaatsen dan enkele decennia geleden.

Deze ontwikkeling zien we terug in de diverse samenstelling van de Haagse bevolking. Als nationaal regeringscentrum en als locatie van instanties als het Internationaal Gerechtshof is Den Haag van oudsher een stad met een sterk mondiale focus. Met de komst van uiteenlopende groepen (arbeids)migranten is het 'superdiverse' karakter van de stad verder versterkt. In 2016 heeft meer dan de helft van de Haagse bevolking een immigratieachtergrond. De typisch (blanke) 'Hagenaar' en 'Hagenees' vormen niet meer de etnische meerderheid, maar behoren een van de minderheidsgroepen - zij het de grootste - die het etnische mozaïek van de stad uitmaken.

Ook de studentenpopulatie van De Haagse Hogeschool is in het laatste decennium in snel tempo gedifferentieerd geraakt. Van de 25.000 studenten heeft in 2016 circa 45 procent geen 'autochtone' achtergrond. Zo'n 10 procent van hen bestaat uit buitenlandse studenten die een internationale opleiding in Den Haag volgen, de overige zijn (kinderen van) immigranten. Veel studenten zijn bovendien 'eerste generatie' student, dat wil zeggen dat zij de eersten zijn van hun familie die een hogere opleiding volgen. Met het motto 'welkom, veilig, gewaardeerd' onderstreept de hogeschool een visie op diversiteit als bron van kansen en mogelijkheden, en geeft ze uiting aan haar voornemen om discriminatie tegen te gaan. Daartoe werd in de periode september 2009 tot januari 2011 het Programma Diversiteit en Anti-Discriminatie ontwikkeld waarbij alle Diensten en Academies een diversiteitsplan opstelden voor de periode 2010 tot 2015. De instelling van een lectoraat Burgerschap en Diversiteit met ingang van november 2009 paste eveneens in dit beleidsvoornemen. In april 2013 onderschreef het CvB een vanuit HRM ontwikkelde *Visie op omgaan met diversiteit*, met een daaraan gerelateerd Handelingskader, en werd een start gemaakt met een voor elke student en werknemer aan de HHs toegankelijke Dilemmabank – ontwikkelingen waarbij het lectoraat nauw is betrokken in de vorm van ontwikkeling, advisering en training. In september 2012 verlengde het CvB het lectoraat Burgerschap en Diversiteit en de aanstelling van de lector tot 1 november 2017. De lector heeft geen nieuwe verlenging van haar aanstelling aangevraagd, hetgeen betekent dat het lectoraat miv 1 november 2017 ophoudt te bestaan.

2. Visie en Missie

Uitgangspunt van het lectoraat Burgerschap en Diversiteit is dat grote steden in Nederland steeds meer wordt gekenmerkt door een superdiversiteit aan nationale, etnische en religieuze verschillen tussen mensen. Daarnaast vormen categorieën als sekse, seksualiteit en klasse in onze maatschappij belangrijke assen van verschil en (on)gelijkheid. Een dergelijke maatschappelijke pluriformiteit kan een bron van wederzijdse verrijking zijn, maar ook aanleiding geven tot conflicten en onbegrip. Ze nodigt mensen uit om over hun eigen vertrouwde groepsgrenzen heen te kijken, maar impliceert ook maatschappelijke ongelijkheid, achterstanden en machtsverschillen.

De zich ontwikkelende superdiversiteit van de grootstedelijke samenleving moet worden begrepen tegen de achtergrond van twee wereldwijde ontwikkelingen die een zekere tegenstrijdigheid bevatten. Aan de ene kant krimpt onze aardbol dankzij de globalisering in tot de proporties van een *global village*, aan de andere kant trekken steeds meer mensen van het platteland naar de stad. Sinds 2010 woont meer dan de helft van de wereldbevolking in een grote stad. De globalisering maakt veel wat vreemd was vertrouwd, dankzij de verstedelijking begeven steeds meer mensen zich dagelijks in het vreemdelingenverkeer van de grote stad.

Het lectoraat wil bijdragen aan een zodanige vormgeving van diversiteit in de hedendaagse grootstedelijke omgeving dat alle burgers, ongeacht etniciteit, religie, gender of klasse, de mogelijkheid hebben om zich optimaal te ontplooiën, en er tegelijkertijd nieuwe vormen van sociale cohesie kunnen ontstaan op de verschillende plekken waar mensen elkaar ontmoeten, samen naar school gaan en samenwerken, zoals de buurt, de school, de kroeg, het kantoor, de stad of het internet. Het doel is om kennis te ontwikkelen over de wijze waarop we in een liberaal-democratische samenleving een juiste balans kunnen vinden tussen de erkenning van de gelijkheid en vrijheid van elke individuele burger enerzijds, en het respect voor onderlinge verschillen tussen groepen anderzijds.

In een superdiverse stad als Den Haag maken burgers deel uit van lokale gemeenschappen als hun familie of hun buurt, maar ze zijn tegelijkertijd inwoner van een pluriforme en internationaal georiënteerde samenleving. Om ons staande te kunnen houden en op een goede manier samen te leven beschikken we als burgers idealiter over bepaalde sociale competenties: we zijn in staat om ons te verplaatsen in anderen (*identificatie*), weten hoe we ons in een bepaalde situatie horen te gedragen (*representativiteit*) en zijn bereid en in staat om verantwoordelijkheid te nemen voor ons handelen (*aanspreekbaarheid*). Mensen die zijn ingeburgerd in een pluriforme stad als Den Haag weten bovendien de juiste balans te vinden tussen het overbruggen van verschillen en het verdragen van verschillen, tussen samen leven en laten leven. Naast sociale competenties vereist grootstedelijk burgerschap daarom ook democratische competenties, met name de vermogens van *weerbaarheid* (het vermogen om voor jezelf op te komen) en *tolerantie* (het vermogen om iets toe te laten waar je op redelijke gronden moeite mee hebt). *Sociale* competenties bevorderen gevoelens van veiligheid en vertrouwdheid, ze geven zekerheid. *Democratische* competenties stellen mensen juist in staat om met onzekerheid om te gaan. Maar een werkelijk democratische cultuur gedijt alleen wanneer burgers zich realiseren dat er verschil is tussen weerbaarheid en hufterigheid, en dat tolerantie haaks staat op morele onverschilligheid. De grens van weerbaarheid en tolerantie is bereikt wanneer anderen onnodig wreed of vernederend worden behandeld.

Geïnspireerd door deze normatieve overwegingen legt het lectoraat zich toe op onderzoek naar de alledaagse leefwereld van burgers in grootstedelijke en superdiverse settings zoals het onderwijs, de zorg, en de openbare ruimte. Meer specifiek wordt aandacht besteed aan omgangsvormen in het middelbaar en hoger beroepsonderwijs, in beroepenvelden als schoonmaak, beveiliging, verpleging en sociaal werk, en in multiculturele wijken.

Het onderzoek sluit in methodologisch opzicht aan bij de traditie van culturele studies, met haar interdisciplinaire en geëngageerde benadering van hedendaagse cultuur in de meest brede zin van het woord, en bij de empirische filosofie, volgens welke theorie en praktijk, of filosofie en empirie, nauw

met elkaar zijn verweven. Dat betekent dat in plaats van diversiteit te onderzoeken vanuit een categoriaal ('hokjesgeest') perspectief, binnen het lectoraat wordt gewerkt vanuit een constructivistische en intersectionele benadering van verschil en ongelijkheid. Sociale identiteiten zijn geen vaste gegevens, maar veranderlijke uitkomsten van processen van identificatie op diverse elkaar kruisende assen van maatschappelijk verschil en (on)gelijkheid. In het onderzoek wordt gebruik gemaakt van kwalitatieve onderzoeksmethoden als het (biografische) diepte-interview, focusgroep gesprekken, en participerende observatie.

Zeker waar het gaat om zo'n gevoelige problematiek als etnische en religieuze pluriformiteit is elke claim op objectiviteit of neutraliteit betwistbaar. Ook de onderzoeker maakt deel uit van de pluriforme samenleving die wordt onderzocht: de eigen etnische en religieuze achtergrond, sekse, klasse, professionele identiteit maar ook persoonlijke geschiedenis van een onderzoeker bepalen mede de vragen die worden gesteld, als ook het soort van kennis dat het onderzoek oplevert. Ook wetenschappelijk kennis is altijd gesitueerd, en dus niet politiek of moreel onschuldig. Onderzoek voorbij het ideaal van objectiviteit doet een beroep op intellectuele integriteit, op deugden als nauwgezetheid, oprechtheid en waarachtigheid.

Het lectoraat profileert zich als een onderzoeksgroep die geïnteresseerd is in de alledaagse omgangsvormen in de superdiverse, grootstedelijke samenleving tussen zowel burgers onderling, als tussen professionals en burgers. Hierbij maken we gebruik van etnografische methoden maar ook analyseren we tekstueel materiaal als beleidsnota's, schoolreglementen, arbeidsconvenanten en beroepscode's. Expliciete reflectie op en inzet van theoretische concepten en raamwerken bij de interpretatie van de verzamelde data maakt daar onlosmakelijk deel van uit.

Het lectoraat wil met zijn onderzoek enerzijds aan een ieder die belangstelling heeft voor de thematiek van burgerschap en diversiteit wetenschappelijk onderbouwde maar toch leesbare en interessante inzichten bieden in de manieren waarop mensen in onze superdiverse samenleving omgaan met elkaars verschillen. Anderzijds wil het lectoraat een steentje bijdragen aan het ontstaan van een onderzoekscultuur aan De Haagse Hogeschool. Meer in het bijzonder willen we aantonen hoe het doen van etnografisch onderzoek inspirerend en praktisch relevant kan zijn voor (aankomende) professionals. Immers, de kunst van het observeren en het luisteren prikkelt tot zelfreflectiviteit en scherpt het kritisch oordeelsvermogen. Inzichten verkregen uit etnografisch onderzoek leveren over het algemeen geen kant-en-klare oplossingen voor problemen zoals die in het professionele werkveld worden ervaren en gedefinieerd. Eerder resulteert etnografisch onderzoek in analyses en interpretaties (*thick descriptions*) die vragen stellen bij vanzelfsprekende aannames en vertrouwde routines, waardoor (aankomende) professionals met een nieuwe en kritische blik naar hun (toekomstige) werk kunnen kijken.

Het lectoraat stelt zich ten doel de verkregen onderzoeksresultaten te vertalen naar de praktijk, zoals de praktijken van het beroepsonderwijs, zorg en welzijn, verpleging, grootstedelijk beleid en bestuur, human resource management en interculturele communicatie. Richtinggevend is daarbij telkens de vraag over welke kennis, vaardigheden en houding een diversiteitsbewuste professional dient te beschikken om adequaat te kunnen inspelen op de toenemende superdiversiteit binnen het eigen beroepsdomein.

3. Inbedding lectoraat

3.1 Positionering van het lectoraat binnen de instelling

Vanaf 2015 worden lectoraten in het licht van de profileringsdiscussie ondergebracht in een viertal platforms. Het lectoraat Burgerschap en Diversiteit valt onder het platform *Goed Bestuur voor een Veilige Wereld* (GBVW). De lector valt sinds 1 april 2015 organisatorisch binnen de Faculteit Sociaal

Werk en Educatie. Onderzoek behoort tot de portefeuille van Susana Menéndez, lid van het College van Bestuur en voorzitter van de Strategische Onderzoeksraad (SOR).

3.2 Inbedding binnen De Haagse Hogeschool

Het lectoraat Burgerschap en Diversiteit participeerde in 2016 en 2017 in het Platform Goed Bestuur voor een Veilige Wereld (GBVW). In dit kader nam de lector deel aan regelmatig overleg over toekomstige onderzoeklijnen voor dit platform, met name over het Kenniscentrum Stad i.o. (lectoren Henno Theissen en Vincent Smit). Het lectoraat werkte verder nauw samen met de lectoraten Internationale Samenwerking (IS, Jos Walenkamp) en Financial Inclusion and New Entrepreneurship (FINE, Klaas Molenaar). Met het lectoraat IS loopt sinds september 2013 een onderzoeksproject naar de effectiviteit van een training voor de verbetering van de internationale/interculturele competenties van studenten van diverse Nederlandstalige en internationale opleidingen aan de HHS. De lector is sinds 1 september 2013 als co-promotor lid van het begeleidingsteam van Julie-Marthe Lehmann, lid van de kenniskring van FINE. De overige leden van het begeleidingsteam zijn lector Klaas Molenaar, prof. Dr. Halleh Ghorashi (promotor) en dr. Peer Smets (copromotor), beiden werkzaam op de afdeling Sociologie van de VU. Titel van dit promotieproject: *The Value of Participation. A Participatory Action Research on setting up self-financed groups in The Netherlands*. Sinds 1 september 2016 is ze eveneens co-promotor van Anita Ham (docent Verpleegkunde), wier promotie-voorstel *A reversed gaze. Ethnographic research on the interaction between immigrant and established nurses in the Dutch health care sector* tot 1 september 2021 wordt gefinancierd door de HHs en het NWO. Promotor is Dr. Ria Reiss, hoogleraar Medische Antropologie aan het Leids Universitair Medisch Centrum (LUMC).

Het lectoraat maakt sinds 1 april 2015 officieel deel uit van de *Faculteit Sociaal Werk en Educatie (SWE)*. *Binnen de hogeschool* zijn in 2016 en 2017 relaties en samenwerkingsverbanden met vier Faculteiten onderhouden. Leden van de kenniskring zijn als docent werkzaam bij Sociaal Werk en Educatie, Management & Organisatie, Gezondheid, Voeding & Sport, en Bestuur, Recht & Veiligheid. Samen met leden van het vrouwennetwerk van de HHs (docenten van de opleidingen Accountancy, European Studies, ICT & Design, en Voeding en Diëtetiek) werd in 2014/2015 de hogeschoolbrede minor Wereldburgerschap ontwikkeld, die in 2015/2016 werd verbeterd en als de Engelstalige minor Global Citizenship voor de tweede keer werd aangeboden. De minor is daarna opgenomen in het programma van de opleiding European Studies (Faculteit M&O), en in het eerste kwartaal van 2016 voor de derde keer verzorgd.

De lector verzorgde in 2016 enkele workshops 'Dilemma's rond diversiteit', een voor docenten en een voor studenten, samen met Simten Goren, werkzaam bij de dienst Internationalisering.

Voorts werden in 2016 en 2017 lezingen en gastcolleges verzorgd voor verschillende opleidingen. De lector voerde op verzoek ook gesprekken met diverse HHs medewerkers over hun onderzoekambities of -plannen op het gebied van burgerschap en diversiteit, of advisering in verband met een praktijkdilemma rond diversiteit.

3.3 Inbedding in regionale en (inter)nationale kennisinfrastructuur

Binnen de regio Haaglanden werden diverse etnografische onderzoeksprojecten gecontinueerd. Het ging hier om het onderzoek *Omgangsvormen in de klas* aan een mbo opleiding Helpende Zorg en Welzijn door Baukje Prins, Fatima El Bouk en Vita van der Staaij-Los van het lectoraat, aangevuld met Tjitske Lovert-Reindersma, werkzaam aan Hogeschool InHolland Den Haag. Daarnaast werd in 2016 en 2017 etnografisch onderzoek verricht bij twee Haagse thuiszorgorganisaties (*Idealen van zorg in een superdiverse stad*) door Fuusje de Graaff, Vita van der Staaij-Los en Baukje Prins van het lectoraat, in samenwerking met Monique Kremer van de Universiteit van Amsterdam. In

samenwerking met PEP Den Haag werd door Margot Sol het project De Haagse Doet verder uitgewerkt, ter stimulering van vrijwilligerswerk door studenten van De Haagse Hogeschool. In opdracht van de Gemeente Den Haag en Divers Den Haag verzorgde de lector samen met Jan Booi Advies in 2016 en 2017 vijf maal een Leergang Diversiteit en Cultuursensitiviteit van drie dagdelen voor in totaal zo'n 100 professionals en vrijwilligers van Haagse zorg- en welzijnsinstellingen. Voorts leverde de lector verschillende bijdragen (in de vorm van lezingen en deelname aan debatten) aan bijeenkomsten van organisaties in Den Haag.

Op nationaal niveau werd structureel samengewerkt met onderzoekers aan verschillende universiteiten. Met de afdeling Sociologie van de VU (Prof. Halleh Ghorashi en dr. Peer Smets) en de Universiteit Leiden (Medische Antropologie, prof. Ria Reis) ging het om de begeleiding van promotieonderzoek van medewerkers van De Haagse Hogeschool (Julie Lehmann en Anita Ham). Sinds september 2016 werkt het lectoraat nauw samen met prof. Monique Kremer (hoogleraar Actief Burgerschap aan de Universiteit van Amsterdam) in het onderzoek naar verschillen in praktijken van zorg bij enkele Haagse thuiszorgorganisaties. Voorts nam de lector in 2016 regelmatig deel aan bijeenkomsten van de lectorenkring Normatieve Professionalisering, een initiatief van prof. Harry Kunneman van de Universiteit voor Humanistiek in Utrecht, en was ze lid van de promotiecommissies van Annelies Decat (Faculteit Wijsbegeerte, KU Leuven) en Elena Ponzoni (Sociale Wetenschappen, VU, Amsterdam). Tenslotte voerde de lector op hun verzoek met ca. 15 personen van buiten De Haagse Hogeschool een adviesgesprek over hun onderzoeksplannen of onderzoeksvragen.

Het lectoraat was ook *internationaal* actief. De lector verzorgde in mei 2016 op uitnodiging een openbare lezing aan de Universiteit van Belfast, in september 2016 werd een paper presentatie gegeven tijdens een conferentie over Ethnography and Education aan de Oxford University door de lector, en onderzoekers Fatima el Bouk (HHs) en Tjitske Lovert-Reindersma (Hogeschool InHolland). In juni 2017 presenteerde onderzoeker Anita Ham een paper tijdens de International Conference of the European Transcultural Nursing Association in Odense (Denemarken), en deed Juul Gooren verslag van zijn onderzoek op de conferentie Poised to Adapt, 7th symposium of the Resilience Engineering Association Symposium REA, in Luik (België).

4. Onderzoek

4.1 Omgangsvormen in de klas (Fatima el Bouk, Vita ven der Staaij-Los, Baukje Prins)

Een etnografisch onderzoek aan een opleiding Zorg en Welzijn van een mbo instelling in de regio Den Haag. De data van dit onderzoek werden gecodeerd en geanalyseerd mbv het software programma Atlas-ti. De voorlopige resultaten werden besproken met de voor dit doel ingestelde klankbordgroep van interne betrokkenen en externe deskundigen (onder wie Netty Sierink, docent Pedagogiek (HHs) en Bowen Paulle, docent Sociologie (UvA)). Er werd een Engelstalige paper geschreven en in september 2016 gepresenteerd tijdens een conferentie over Ethnography and Education aan Oxford University, een artikel geschreven voor het academische tijdschrift *Cultuur en Criminaliteit* (verschenen juni 2017). In mei 2017 kwam het onderzoeksrapport uit onder de titel '*We zijn hier allemaal zusjes.*' Een etnografisch onderzoek op een superdiverse mbo opleiding Helpende Zorg en Welzijn [108 pp]. Vanwege omstandigheden kon de voorgenomen presentatie van het rapport aan het docententeam in mei of juni van 2017 niet doorgaan. Er wordt naar gestreefd dit alsnog te realiseren in september 2017. Het boekje is wel verspreid onder medewerkers van de betreffende opleiding en aan het Management Team van het ROC.

4.2 Interculturele competenties van hbo studenten (Jumi van der Velde, Baukje Prins)

Dit onderzoek betreft de effectiviteit van een Training Intercultural Competences (TIC) en het vergroten van inzicht in groepsdynamische processen in divers samengestelde hbo klassen dat sinds 2013 wordt uitgevoerd in samenwerking met het lectoraat Internationale Samenwerking (Jos Walenkamp, Corina Tabacaru en Jantien Belt). In 2016 werd onderzoek gedaan in twee klassen van de Faculteit SWE. De bijdrage van het lectoraat bestond uit wekelijkse lesobservaties, de uitwerking van veldwerkaantekeningen, en de afname van semigestructureerde interviews met studenten (Jumi van der Velde, Baukje Prins). Vervolgens werd vanaf september 2016 gewerkt aan de verbetering van het cursusmateriaal (Nederlands- en Engelstalig), de codering en analyse van alle onderzoeksdata van het cursusjaar 2015-2016 (twee klassen IPM en twee klassen SWE), en het schrijven van het (Engelstalig) onderzoeksverslag. Over de voortgang van het project werd met het onderzoeksteam regelmatig overleg gevoerd. Het definitieve (Engelstalige) onderzoeksverslag zal verschijnen in september 2017. In juni werd alle materiaal van de Training Interculturele Competenties bestaande uit docent handleiding, powerpoint presentaties, opdrachten en studiemateriaal, zowel Engels- als Nederlandstalig, digitaal beschikbaar gemaakt via speciale USB sticks en op de website van het lectoraat internationale Samenwerking. Op diverse opleidingen van de HHs (IBMS, CE en IPM) maakt TIC inmiddels deel uit van het reguliere onderwijsprogramma voor eerste jaars studenten. Het lectoraat IS biedt vanaf september 2017 op verzoek train-de-trainers programma's aan voor geïnteresseerde docenten.

4.3 Agressie in het ziekenhuis: ontmoetingen op de spoedeisende hulp (Sinan Çankaya)

Doel van dit onderzoek was meer inzicht te krijgen in de totstandkoming van (on)gewenste omgangsvormen waarmee medewerkers op de spoedeisende hulp van diverse ziekenhuizen worden geconfronteerd en in de eventuele rol van etnische en culturele factoren hierin. Dit project ging van start in december 2013 met een etnografisch onderzoek op de Eerste Hulp van een ziekenhuis in een grote provincie stad, en werd in 2015 vervolgd met onderzoek op de Eerste Hulp van een ziekenhuis in de binnenstad van Den Haag. Omdat de aanstelling van de hoofdonderzoeker in 2015 niet meer verlengd kon worden en hij op 1 juli 2015 een aanstelling kreeg als docent aan de VU, liep het onderzoeksrapport vertraging op. Vanaf najaar 2016 werkt de onderzoeker op factuurbasis het rapport uit, dat naar verwachting in september 2017 gepubliceerd zal worden.

4.4 Jongeren en hun relatie met de politie in de Schilderswijk (Corina Duijndam, Baukje Prins).

Voor dit project zijn tussen september 2014 en juni 2016 48 interviews gehouden met jongeren in de Schilderswijk over hun ervaringen met en vertrouwen in de politie: 24 voor, en 24 na de rellen van de zomer van 2015. Hiervan zijn 22 interviews afgenomen door drie studenten MWD in het kader van hun afstudeeronderzoek. Er is uitvoerig desk research gedaan naar de narratieve onderzoeksmethode, theorievorming over vertrouwen van burgers in de politie, media berichtgeving over de Schilderswijk en empirisch onderzoek over onder meer etnisch profileren. Sinds september 2016 zijn de *verbatim* transcripties van alle interviews gecodeerd en geanalyseerd met behulp van het software programma Atlas-ti. De eerste bevindingen zijn in het voorjaar van 2017 via zg. memberchecks voorgelegd aan een aantal respondenten en sleutelfiguren uit de wijk. Het onderzoeksrapport zal begin september verschijnen onder de titel *Geboren en getuigen in de Schilderswijk* [ca 150 pp]. Sinds september 2016 vindt overleg plaats met vertegenwoordigers van de politie in de Schilderswijk, jongeren- en welzijnsorganisaties in de wijk, en vertegenwoordigers van de beweging *Controle Alt Delete* (een initiatief van Blikopeners en IZI solutions, voor gelijke behandeling en tegen etnisch profileren door de politie) ter voorbereiding op een bijeenkomst met betrokkenen in de wijk over de bevindingen van het rapport. Deze zal naar verwachting plaats vinden in theater Vaillant, op maandagavond 25 september 2017. Eveneens wordt samen met lector Jan Nap van de Politieacademie de mogelijkheid verkend om een specifieke workshop te verzorgen voor politiemedewerkers in de Schilderswijk.

4.5 A reversed gaze on good nursing care in the Netherlands (Anita Ham, promotie-onderzoek, september 2016-september 2021, gefinancierd door NOW en HHs)

Dit project betreft etnografisch actieonderzoek op het terrein van diversiteit in de verpleegkundige zorg. Promotor: Prof. Ria Reis, afdeling Medische Antropologie, Faculteit Geneeskunde, Universiteit van Leiden, co-promotor: Baukje Prins, lector. De kern van het onderzoek is de vraag welke inzichten over de kwaliteit van de Nederlandse verpleegkundige praktijken worden verworven wanneer de klassieke etnografische blik wordt omgekeerd. Het huidige voorstel beoogt twee groepen verpleegkundigen met een vluchtelingenachtergrond te volgen: een groep tijdens hun verpleegkundig bijscholingstraject en een andere groep tijdens de beginfase van hun werk als erkend verpleegkundige. Tussen september 2016 en juni 2017 is een pilot studie verricht in een verzorgingstehuis op het platteland, waarbij middels participerende observaties, interviews en focusgroep gesprekken de ontwikkeling werd gevolgd van een kleinschalig experiment met een tiental zg. statushouders uit diverse Afrikaanse landen die als vrijwilliger en daarna werknemer in het verzorgingstehuis aan het werk gingen. De eerste resultaten van deze pilotstudie zijn gepresenteerd op een internationale conferentie in Denemarken, en op het afscheidssymposium van de lector, beide in juni 2017.

4.6 Resilience in public and industrial safety (Juul Gooren, docent IVK).

Het doel van dit onderzoek bestaat uit het tot stand brengen van een kruisbestuiving tussen strategieën in de wereld van industriële veiligheid waar als sinds jaar en dag wordt gesproken over veerkracht (*resilience*) en die van de publieke veiligheid in diverse wijken waarin de term veerkracht ook steeds meer wordt gebruikt. De aanname hierbij is dat de lijnmanager in de fabriek en de wijkagent op straat als *street level bureaucrats* veel van elkaar kunnen leren waar het gaat om de beste condities waaronder menselijk gedrag kan worden verstuurd ter vergroting van de veiligheid. Er is uitvoerige desk research verricht naar de theorievorming over veerkracht binnen beide domeinen. Daarnaast is in het academisch jaar 2016-2017 het eerste deel van het empirisch onderzoek verricht middels onder meer 15 semigestructureerde interviews met politiemedewerkers van het Haagse Zuiderpark team. De eerste resultaten van dit project werden in juni 2017 gepresenteerd op een internationale conferentie in Luik. Voorts is een aanvraag voor vervolg van het onderzoek (begeleid door de Lectoraten Grootstedelijke Samenwerking, en Filosofie en Beroepsethiek) vanaf september 2017 bij het platform Goed Bestuur voor Veilige Wereld gehonoreerd.

4.7 Hoger onderwijs en het stimuleren van vrijwilligerswerk van studenten (Margot Sol, docent SPH, looptijd januari 2016-januari 2018, financiering door platform GBVW, waarvan de laatste twee maanden waarschijnlijk bij het lectoraat Grootstedelijke Ontwikkeling).

Doelstelling van het onderzoek dat binnen dit project wordt uitgevoerd, is meer inzicht te verkrijgen in de motieven en voorwaarden waaronder studenten bereid zijn om vrijwilligerswerk te doen in hun eigen gemeenschap, de stad, of internationale organisaties in binnen- of buitenland. De hoofdvraag is: welke motieven en voorwaarden stimuleren studenten om zich naast hun studie als vrijwilliger in te zetten voor andere mensen? Om deze vraag te beantwoorden werden tot juli 2017 twee onderzoeken opgestart. Het eerste was een participatief actieonderzoek met drie studenten van diverse opleidingen die hun ervaringen met een zelf gekozen vrijwilligersproject bijhielden middels de zg. intensieve logboek methode, en de analyse van elkaars logboeken, dit alles onder begeleiding van de onderzoeker. Het tweede onderzoek bestond uit de afname van interviews (door de onderzoeker) van ca 10 vertegenwoordigers van diverse instellingen voor hoger onderwijs over hun best practices rond de inrichting, organisatie en alternatieve onderwijsvormen voor het faciliteren en stimuleren van het sociaal burgerschap van studenten, in het bijzonder van

vrijwilligerswerk. In het najaar van 2017 zal er verslag worden gedaan van de resultaten van beide onderzoeken.

4.8 Idealen van zorg in een superdiverse stad (Fuusje de Graaff (docent MWD), Vita van der Staaij-Los (onderzoeker), Baukje Prins).

Dit onderzoek is gestart in september 2016, in samenwerking met Monique Kremer, hoogleraar Actief Burgerschap van de Universiteit van Amsterdam. De leidende vraag is in hoeverre de huidige professionele zorgpraktijk zich rekenschap geeft en zich vormt naar de zorgbehoeften van mensen met verschillende culturele herkomsten: wat betekent vraaggericht werken als burgers steeds (migratie)diverser worden? Deze vraag wordt beantwoord middels vergelijkend onderzoek binnen twee zorgorganisaties in Den Haag: één recent opgerichte zorgorganisatie (A) die uitgaat van 'cultuursensitieve' zorg en ontstaan is vanuit het idee dat veel zorgbehoevenden met een migratieachtergrond zich niet (voldoende) geholpen voelen door reguliere thuiszorgorganisaties, en één reeds langer bestaande reguliere zorgorganisatie (B) die eveneens te maken heeft met een veranderend en meer divers cliënten bestand. Voor het onderzoek naar organisatie A werden 12 interviews afgenomen over de governance structuur met betrokken managers, bestuurders, collega's van andere Haagse zorgorganisaties en het gemeentelijke uitvoeringsorgaan van de WMO, is 50 uur geobserveerd in de dagelijkse zorgpraktijk bij cliënten thuis, zijn er twee focusgroepgesprekken gehouden met medewerkers van de organisatie en werden 16 interviews afgenomen en in het Nederlands getranscribeerd met cliënten (en/of hun mantelzorgers). Voor dit onderdeel zijn (4^e jaars) studenten en door alumni van de opleiding MWD ingezet die de Turkse resp. Berber taal beheersten. In september 2017 wordt een tussentijdse rapportage van onderzoeksbevindingen gepresenteerd aan vertegenwoordigers van deze thuiszorgorganisatie. Daarnaast werden in mei en juni 2017 bij organisatie B de zorgmedewerkers van twee wijkteams gedurende ca 50 uur gevolgd op hun rondes bij cliënten, en worden er in september 2017 twee focusgroepgesprekken met medewerkers georganiseerd. Onderzoeker Monique Kremer is momenteel in overleg met de HHs lectoren Public Management en Grootstedelijke Samenwerking over continuering van dit project binnen het kader van het Kenniscentrum i.o. Global Cities.

5. Onderwijs en curriculum ontwikkeling

Vanuit het lectoraat zijn in 2016 en 2017 bijdragen geleverd ter verbetering van onderwijs en curriculum aan diverse faculteiten op het gebied van burgerschap, diversiteit en interculturele communicatie. Dat gebeurde in de vorm van workshops, gastlezingen, gastcolleges en adviezen over het curriculum of een specifieke cursus. Hiermee werden zo'n 450 Haagse studenten bereikt, en ca 110 studenten van andere onderwijsinstellingen.

Het lectoraat fungeerde in 2016 en 2017 bovendien als opdrachtgever voor verschillende onderzoeksprojecten van studenten. Drie daarvan werden afgerond met een bachelorscriptie:

Soraya van Zwieten, *Jongeren uit eenoudergezinnen en hun vertrouwen in de politie in de Schilderswijk*. Scriptie MWD, mei 2016.

Sarah Asserti, *'To trust' or trust. Hoe kijken jongeren uit de Schilderswijk naar de politie?* Scriptie MWD, juli 2016.

Saskia Buursma: *Beeldvorming van Marokkaans-Nederlandse jongeren en de politie in Gouda*. Scriptie MWD, juli 2017.

In het eerste kwartaal van 2016-2017 werd opnieuw de hogeschool brede Minor *Global Citizenship* verzorgd. De minor ging in september 2016 van start met 36 studenten van diverse opleidingen. Het docententeam bestond uit Marije Cornelissen (extern docent European Studies, verzorgde enkele hoorcolleges en was begeleider van een seminargroep), Cora van Waveren-Brandt (docent Voeding en Diëtetiek, verzorgde enkele hoorcolleges en begeleider van een seminargroep) en Baukje Prins (lector, verzorgde vijf hoorcolleges). De organisatie en coördinatie waren in handen van Rebecca Kleiweg-de Zwaan (docent European Studies). Daarnaast waren er diverse gastcolleges van sprekers binnen en buiten de HHs. De minor werd afgesloten met een conferentie op 2 en 3 november 2016, waar alle studenten middels een multimediale presentatie de belangrijkste resultaten van hun persoonlijke onderzoeksportfolio presenteerden aan hun medestudenten. Veel studenten waren zeer enthousiast over de kwaliteit van de minor. Desalniettemin besloot European Studies, zonder overleg of raadpleging met het lectoraat, om de minor in het komend academisch jaar niet meer aan te bieden. Het belangrijkste argument was kostenbesparing.

6. Professionalisering

In 2016 en 2017 werden 15 kenniskringbijeenkomsten gehouden. Deze vonden plaats op donderdagmiddagen van 14 tot 17 uur. Alle leden van de kenniskring waren hierbij in principe aanwezig, alsmede promovenda Julie-Marthe Lehmann. Tijdens deze bijeenkomsten werden onder meer onderzoeksvoorstellen en (concept)-teksten van feedback voorzien, relevante artikelen bestudeerd en besproken, of een actueel maatschappelijk thema uitgediept.

Daarnaast vonden er met elke onderzoeker regelmatig persoonlijke begeleidingsgesprekken plaats. Met de promovendi Lehmann en Ham zijn ca. 16 gesprekken per persoon gevoerd, waarvan een aantal samen met de andere (co)promotoren.

Voorts droeg het lectoraat bij aan professionalisering op het gebied van diversiteit op verschillende werkvelden middels workshops en lezingen binnen en buiten De Haagse Hogeschool. De lector verzorgde samen met Simten Goren (dienst Internationalisering) enkele workshops *Dilemma's rond diversiteit*.

In opdracht van de Gemeente Den Haag en Divers Den Haag verzorgde de lector samen met Jan Booij Advies een *Leergang Diversiteit en cultuursensitiviteit*, een training van drie dagdelen voor professionals en vrijwilligers van Haagse zorg- en welzijnsorganisaties. In 2016 werd deze leergang drie maal aangeboden, in 2017 twee keer, aan in totaal ca 100 deelnemers. Bovendien werd voor de cursisten van 2016 een terugkomdag georganiseerd op 17 februari 2017.

7. Kenniscirculatie

In 2016 en 2017 verschenen van de hand van medewerkers van het lectoraat een academisch artikel, drie vakpublicaties, vijf onderzoeksrapporten, en werd een Training Interculturele Competenties voor hbo studenten ontwikkeld. Ook lieten leden van het lectoraat van zich horen middels (radio)interviews in de media. Voorts werden er drie papers gepresenteerd en een key note lezing verzorgd op internationale wetenschappelijke conferenties (Prins, El Bouk, Gooren, Ham). De lector gaf 12 lezingen buiten de HHs, verzorgde 18 gastcolleges (16 op de HHs), vijf leergangen Diversiteit en Cultuursensitiviteit voor professionals en vrijwilligers van Haagse zorg- en welzijnsinstellingen (ism Jan Booij Advies), en diverse workshops omgang met diversiteit voor docenten van ROC Mondriaan en de HHs (ism Simten Goren). Ze leverde bovendien een bijdrage aan diverse panels en debatten, binnen en buiten De Haagse Hogeschool.

8. Overzicht activiteiten en producten B. Prins 2016

Vakpublicaties en producten

Vluchtelingen crisis: een test voor het Nederlands integratieregime. *ART*, april 2016, pp. 6-16.

Populariserende publicaties

Zo krijgt Wekker geen bondgenoten, *de Volkskrant, Opinie & Debat*, 8 juli 2016.

Lezingen, papers

Gemengde gevoelens. Molukse en Nederlandse klasgenoten in de jaren zestig. Lezing voor Vrouwen van Nu, Makkinga, 2 maart 2016 (25).

Nut van vrijwilligerswerk, voor vrijwilligers noodopvang vluchtelingen Amsterdam, 30 maart 2016.

Super-diversity. Lezing voor Studium Generale, Universiteit Wageningen, 5 april 2016.

Interrogating masculinities. Intersectionality as a heuristic device. Institute for the Study of Conflict Transformation and Social Justice. Queen's University Belfast, 18 mei 2016

Vrijheid en respect, lezing ikv optreden van het 4 mei projekt koor Groningen, De Haagse Hogeschool, 27 mei 2016.

Tolerantie als een paradoxale deugd. Wijnwinkel De Filosoof, Den Haag, 2 juni 2016.

Omgangsvormen in het mbo. Lezing voor Management Team ROC Mondriaan, Den Haag, 12 september 2016.

A feel for the game of teaching. Everyday life in a super-diverse Dutch school for secondary vocational training. Paper for Oxford conference Ethnography and Education, 21 september 2016 (met Fatima el Bouk, Tjitske Lovert-Reindersma en Vita van der Staaij-Los).

Zwarte Piet en burkini's: ben je niet tegen, dan ben je voor? Voordracht filosofisch festival Brainwash, Amsterdam, 15 okt 2016.

Jong zijn in een superdiverse stad. Voordracht voor 'PEP-talk Nieuwe perspectieven op de toekomst voor onze scholieren.', PEP Den Haag, 17 nov. 2016.

Gelijkheid en verschil. Balanceren tussen rechtvaardigheid en erkenning. Inleiding beleidsdag UAF, Utrecht, 21 nov. 2016.

Zin en onzin van cultuur. Lezing voor De Haagse Lucifer, voor docenten in het voortgezet onderwijs, Den Haag, 30 nov 2016.

Cursussen, trainingen, gastcolleges (onderwijs)

Intersectionality. Gastcollege in cursus Experiencing Differences, Universiteit van Amsterdam, 17 febr 2016 (30).

Wat zou jij doen....? Workshop Dilemma's rond diversiteit, studenten HHs (met Simten Goren), 14 apr. 2016 (6)

Dilemma's in cross-culturele communicatie. MER Bedrijfskunde, HHs 9 mei 2016 (20)

What would you do...? Twee Engelstalige workshops Dilemma's rond diversiteit, 1e jaars IBMS, 31 aug. 2016 (20).

Superdiversiteit en cultuur, 2e jaars IVK HHs, 7 sept. 2016 (40)

Burgerschap, democratie en diversiteit, 2e jaars CMV HHs, 12 sept. 16 (14)

History of global citizenship. Introduction. Minor Global Citizenship, 5 sept.16 (30)

What is global citizenship about? Minor Global Citizenship, 6 sept.16 (30)

Exploring the world. How to do comparative research. Minor Global Citizenship, 7 sept.16 (30)

Religions worldwide. Minor Global Citizenship, 14 sept.16 (30)

Baluch and Burakumin. The position of ethnic and religious minorities in Iran and Japan since the 1980s. Minor Global Citizenship, 4 okt. 16 (30)

Superdiversiteit en cultuur, minor Intercultureel Vakmanschap Pedagogiek, 16 nov. 2016 (30)

Bacheloronderzoek in opdracht van het lectoraat (onderwijs)

Soraya van Zwieten, *Jongeren uit eenoudergezinnen en hun vertrouwen in de politie in de Schilderswijk*. Scriptie MWD, mei 2016.

Sarah Asserti, *'To trust' or trust. Hoe kijken jongeren uit de Schilderswijk naar de politie?* Scriptie MWD, juli 2016.

Cursussen, trainingen, presentaties (Kenniscirculatie beroepspraktijk)

De superdiverse samenleving: het moeilijke gesprek. Inleiding op Terugkomdag Leergang Diversiteit en Cultuursensitiviteit. Den Haag, 11 maart 2016 (25).

Leergang Cultuursensitiviteit en Diversiteit, leergang van drie dagdelen voor medewerkers en vrijwilligers van Haagse zorg- en welzijnsinstellingen, in opdracht van Divers Den Haag en gemeente Den Haag (ism Jan Booij): 3/10/17 juni; 21/28 okt/4nov; 25 nov/2/9 dec (58 deelnemers)

Omgaan met diversiteit in het mbo-onderwijs. Scholing teamleden opleiding Zorg en Welzijn, ROC Mondriaan, Den Haag 14 mrt (12) en 19 apr 2016 (56).

Superdiversiteit en cultuur. Workshop Sietar Congres, Den Haag, 18 mrt 2016 (20).

Wat zou jij doen...? Workshop Dilemma's rond diversiteit, in kader van Leergang Diversiteit voor docenten HHS, 28 nov 2016 (ism Arjan Verdooren en Simten Goren) (12).

Panels, debatten, expertmeetings, etc.

Bijdrage aan Battle of Ideas: Diversity: empowering some, silencing others? Debat met Claire Fox, Maarten Boudry, Martijn Dekker en Andrea Speijer-Beek, De Balie, Amsterdam 10 okt.16
http://www.debalie.nl/agenda/podium/battle-of-ideas/e_9782508/p_11767325/

Organisatie van seminars en congressen

kick-off Project *De Haagse Doet*, 2 maart 2016 (met Margot Sol)

Optreden in populaire media /interviews B. Prins

'We moeten voorbij de verschillen', geïnterviewd door Elleke Bal, *Volzin. Magazine voor religie en samenleving* 15 (12), december 2016, pp. 6-9.

Andere activiteiten B. Prins

Co-promotor Julie-Marthe Lehmann, miv 1 sept. 2013.

Co-promotor Anita Ham, miv 1 sept 2016

Lid promotiecommissie Annelies Decat, KU Leuven, 10 okt 2016

Lid promotiecommissie Elena Ponzoni, VU Amsterdam, 15 nov 2016

Lid Programmaraad Wereldburgerschap

Deelname Platform Goed Bestuur voor een Veilige Wereld, en Kenniscentrum Stad i.o.

9. Overzicht activiteiten en producten B. Prins, 2017

Peer-reviewed publicaties

Onrust in de superdiverse mbo-klas, *Tijdschrift over Cultuur & Criminaliteit* [juni 2017], door F. el Bouk, V. van der Staaij-Los, T. Lovert-Reindersma en B. Prins, pp.

Vakpublicaties en producten

'We zijn hier allemaal zusjes.' Een etnografisch onderzoek op een superdiverse mbo opleiding Helpende Zorg en Welzijn. F. el Bouk, T. Lovert-Reindersma, V. van der Staaij-Los en B. Prins [mei 2017, 108 pp.] Den Haag: De Haagse Hogeschool.

Training Interculturele Competenties voor eerstejaars hbo studenten [digital dossier voor zes bijeenkomsten, inclusief docenthandleiding, powerpoint presentaties opdrachten en studiemateriaal] (door J. Belt, B. Prins, C. Tabacaru, J. van der Velde en J. Walenkamp) Den Haag: De Haagse Hogeschool.

Geboren en getuigen in de Schilderswijk. Verhalen van jongeren in een Haagse wijk over de politie. Door C. Duijndam en B. Prins, i.s.m. F. Kaulingfreks [september 2017, 120 pp] Den Haag: De Haagse Hogeschool.

World Citizenship revisited. Developing intercultural competence in international and Dutch classrooms (werktitel) Den Haag: De Haagse Hogeschool [september 2017, 80 pp.]

Perspectieven op cultuur, in: L. R. Repáraz, S. Ardjosemito-Jethoe en K. Rijk (red.), *Diversiteit in de samenleving*. Assen: Van Gorcum 2017, pp. 75-88.

Idealen van zorg in de superdiverse stad. Tussentijds verslag van een etnografisch onderzoek bij een Haagse thuiszorgorganisatie. Door M. Kremer, B. Prins en F. de Graaff). Universiteit van Amsterdam/De Haagse Hogeschool [september 201, 30 pp]

Cursussen, trainingen, gastcolleges (onderwijs)

Superdiversiteit en cultuur. Gastcollege cursus Grondbeginselen Sociaal Werk HHs 10 & 11 jan. 2017 (35)

Questioning Culture. Guestlecture Intercultural Week IBMS HHs, 27 jan. 2017 (150)

Immigranten in Nederland na W.O.II. Lezing voor evenement 'Lentekriebels' voor het schakeljaar van de HHs, 8 febr. 2017 (70)

Intersectionality as a heuristic device. Guestlecture Mastercourse Experiencing Differences, Universiteit van Amsterdam, 23 febr. 2017 (35)

Omgaan met diversiteit. Gastles bovenbouwleerlingen Segbroek College, Den Haag 5 apr. 2017 (50)

Het Nederlandse debat over integratie sinds de jaren vijftig, gastcollege MER, HHs, 2 mei 2017 (25).

Bacheloronderzoek in opdracht van het lectoraat (onderwijs)

Saskia Buurmsma: *Beeldvorming van Marokkaans-Nederlandse jongeren en de politie in Gouda.* Scriptie MWD, juli 2017.

Cursussen, trainingen, presentaties (Kenniscirculatie beroepspraktijk)

Co-referaat bij lezing van Paul Mbikayi. Terugkomdag Leergang Diversiteit en Cultuursensitiviteit. EEKTA Den Haag, 17 febr. 2017 (30)

Leergang Cultuursensitiviteit en Diversiteit, leergang van drie dagdelen voor medewerkers en vrijwilligers van Haagse zorg- en welzijnsinstellingen, in opdracht van Divers Den Haag en gemeente Den Haag (ism Jan Booi): 10/17/24 maart; en 1/8/15 september (40).

Waardig ouder worden in een superdivers stad, lezing voor collegetour Platform 31: Licht op Vergrijzing, collegetour Platform 31 en Divers Den Haag, met Emete Solmaz en Rabin Baldewsing, Laaktheater Den Haag, 4 april 2017 (70).

De stad als vluchthaven? Afscheidsrede Baukje Prins tijdens symposium *De stad als vluchthaven?* HHs 29 juni 2017 (100).

Idealen en praktijken van zorg in de Haagse thuiszorg. Presentaties van onderzoeksresultaten aan leidinggevend en personeel van meewerkende thuiszorgorganisatie. Door Fuusje de Graaff, Monique Kremer en Baukje Prins, ..september 2017

Panels, debatten, expertmeetings, etc.

Bijdrage aan Nieuwjaars Diner Pensant Platform INS, Amsterdam 30 jan. 2017 (150)

Is de witte man bevoorrecht? In debat met Quinsy Gario en Sander van Walsum, DwarsDiep, Groninger Forum, 7 febr. 2017 (40)

Is Nederland wereldvreemd geworden? Deelname paneldebat van studentenvereniging Mashriq, met Ebru Umar, Machteld Zee, Cemil Yilmaz en Pim Breebaart, HHs, 29 mrt 2017 (45 stud, 5 doc)

Organisatie van seminars en congressen

De stad als vluchthaven? Over integratie in de superdiverse stad. Afscheidssymposium lector Burgerschap en Diversiteit, 29 juni 2017, 13.30-17.00 uur, met bijdragen van Halleh Ghorashi, Rodaan al Galidi, Anita Ham en Baukje Prins. Organisatie: Margot Sol, Corina Duijndam, Baukje Prins.

Het vertrouwen van jongeren in de politie in de Schilderswijk, presentatie en workshops voor Politie Haaglanden en jongeren nav het onderzoeksrapport *Geboren en getuigen in de Schilderswijk.*, Den Haag, 25 september 2017. Organisatie: Corina Duijndam, Baukje Prins ism Controle Alt Delete, bureau Hoefkade en de Politie academie

Optreden in populaire media /interviews

Interview met Baukje Prins over haar boek *Gemengde gevoelens* (2014), door Hieke Jippes, OBA-Live, 15 febr.2017, 15-16 uur.

Andere activiteiten

Begeleiding onderzoeksrapportage Sinan Çankaya: *Agressie in het ziekenhuis*

Co-promotor Julie-Marthe Lehmann: The value of participation – an Action Research on self-financed groups in the Netherlands (HHs financiering sinds 1 sept. 2013).

Co-promotor Anita Ham: A reversed gaze. An ethnographic research into the interaction between immigrant and established nurses in the Dutch health care sector (HHs en NOW financiering, sinds 1 sept 2017)